

Toponymica uit de kuststreek De Gentele

De Gentele is een oeroude water- en dijknaam te Uitkerke. Het is een van de meest interessante plaatsnamen uit het kustland. Ik heb sinds lang het inzicht hem in mijn toponymische tuintjes te bespreken. Het verschijnen van de studie 'Uitkerke' van M. Coornaert (1967) is daarvoor een gepaste gelegenheid.

De Gentele is een oude waterloop, voormalige kreek, gedeeltelijk lopend langs de westzijde van de Blankenbergse dijk, ter plaatse van de bocht met de naam Wrangle. Het lijkt niet de minste twijfel dat men hier te maken heeft met een oorspronkelijke waternaam, alhoewel de naam tijdelijk moge zijn overgegaan op de Blankenbergse Dijk.

De naam, waarvan de oudste vermelding dagtekent uit 1247 (*de ghentele*), is een alleenstaander in het Vlaamse kustland, maar bij verre na niet in het gehele Nederlandse en Germaanse taalgebied. Hij komt elders voor onder vorm *Gantele* en behoort tot de grote groep der waternamen afgeleid van de stam *gen-gan-gun* (ablaut). Laat ik enige voorbeelden geven.

Ziehier wat wij lezen bij Schönfeld ('Nederlandse Waternamen', 1955, blz. 248): 'Gantel is een woord, zeer beperkt van verbreiding, waarvan de kern schijnt te liggen in het Land van Altena; hier immers was het in de 16de eeuw nog bekend als soortnaam: *alle binnen togten, watergangen en gantelen...* en nog is het daar de naam van verschillende waterlopen...: *Gantel, Kornse of Vierbanse Gantel, Dussense Gantel...*, e.a.' Gantel was in de 13^e eeuw ook de naam van een riviertje in Zuid-Holland.

Gantel of *Gentel* is een afleiding met I-suffix van *Gant-*, waarvan de nevenvorm *gannita* bewaard is in de Overbetuwse dorpnaam Gent (*Gannita* in 814: zie Schönfeld: I.c.), welke niets te maken heeft met de Vlaamse stadnaam Gent. De stam is *gan* of *gen*.

Een r-afleiding van deze stam is *Gender*, bijriviertje van de Dommel in Noord-Brabant. Ook *Genner*, een waternaam in Denemarken.

Voorts de talrijke *genne-* en *gene-*namen: *Genemuiden, Gennep* (gen † apa) (in Nederlands Limburg, bij Eindhoven en bij Zeelhem in Belgisch Limburg), *Guemps* bij Audruicq in Noord-Frankrijk (VI. *Ganep, Ganape* in 826) en wellicht ook *Genappe* (*Genape* in 1067) in Brabant. Hoort het Kempische toponiem *Genelaar* (Meerhout) hier ook thuis?

Afleidingen van de ablautvorm *gun* zijn de waternamen *Evergunne* (= Euvergunne, Overgunne) bij Heerde in Nederland en *Gunne* in Duitsland (Lippe).

Uit al die voorbeelden blijkt overduidelijk dat de stam *gen-gan-gun* en afleidingen altijd in verband met waterlopen wordt gebruikt. De Gentele te Uitkerke was dus ongetwijfeld oorspronkelijk een waterloop, blijkbaar een kreek in de voormalige schorren.

Het Indogermaanse verband van de stam is vooralsnog moeilijk om na te gaan. Men mag hem natuurlijk wegens de beginmedeklinker niet in verband brengen met *gen* (bocht, knie). Ik kom daarop later wel eens terug. Het bovenstaande moge voorlopig volstaan niet alleen om de grote waarde van het oude toponiem Gentele uit ons kustland te onderstrepen, maar ook om sommige verkeerde opvattingen uit de weg te ruimen.

JOZEF DE LANGHE

De heilige bisschop Maximus van Riez Zijn verering in Vlaanderen

Op de vraag in Biekorf 1967, 128.

Volgens het obituarium (kalendarium) van Terwaan werd de heilige Maximus gevierd:

1. op 27 november (met octaaf) = depositio;
2. op 2 oktober: ostensio;
3. op 13 september: inventio.

Duchet et Giry, Cartulaires de l'église de Térouanne, p. 323 326.

Beatus Maximus zou in zijn geboorteland (het oud bisdom Riez, Basses-Alpes) gestorven zijn ca. 460; hij werd er ook begraven, volgens Gregorius van Tours. Nochtans zou Wicfried, bisschop van Terwaan, de overblijfsels van Maximus in 954 gevonden hebben te Vismes (Pas-de-Calais); O. Bled, *Régestes des évêques de Thérouanne*, nr. 159. Vandaar het feest van de vinding of Inventio. Een deel van de relikwieën berustte in 1127 te Brugge; waarschijnlijk waren ze er uit Vismes overgebracht.

Daar Filips van de Elzas, graaf van Vlaanderen, dreigde de relikwieën van Sint Maximus in Terwaan te bemachtigen, werden ze naar Montreuil gevlucht en er verborgen gehouden. In 1165 kwamen ze naar de bisschopsstad Terwaan terug en werden er op 2 oktober plechtig getoond (*ostensio*); O. Bled, *Régestes* nr. 736. Zo vierde men ook in Sint-Omaars een *Ostensio S. Audomari*.

Besluit: heel de geschiedenis van de relikwieën van de H. Maximus moet nog grondig bestudeerd worden.

N.H.